

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 26 lutego 2015 r. (*)

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2001/84/WE – Artykuł 1 – Własność intelektualna – Sprzedaż w drodze aukcji oryginalnych egzemplarzy dzieł sztuki – Prawo autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła – Osoba zobowiązana do zapłaty honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży – Kupujący lub sprzedawca – Odstępstwo w drodze umowy

W sprawie C-41/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (Francja) postanowieniem z dnia 22 stycznia 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 stycznia 2014 r., w postępowaniu:

Christie's France SNC

przeciwko

Syndicat national des antiquaires,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, K. Jürimäe, J. Malenovský (sprawozdawca), M. Safjan i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Christie's France SNC przez D. Théophile'a oraz A. Riosa, avocats,
- w imieniu Syndicat national des antiquaires przez G. Lesourda oraz B. Edelmana, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego przez D. Colasa oraz F.X. Bréchota, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Hottiaux oraz J. Samnaddę, działające w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy

bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 dyrektywy 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki (Dz.U. L 272, s. 32).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania pomiędzy spółką Christie's France SNC (zwaną dalej „Christie's France”) a Syndicat national des antiquaires (krajowym stowarzyszeniem antykwariuszy, zwanym dalej „SNA”) w przedmiocie ważności zawartej w ogólnych warunkach sprzedaży klauzuli, na podstawie której Christie's France pobiera od nabywcy kwotę równoważną przysługującemu autorowi honorarium wynikającemu z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży (zwanej dalej „sporną klauzulą”).

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 3, 4, 9, 10, 13–15, 18 i 25 dyrektywy 2001/84 mają następujące brzmienie:
 - „(3) Celem prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży jest zapewnienie, aby autorzy plastycznych lub graficznych dzieł sztuki mieli udział w sukcesie gospodarczym swoich oryginalnych dzieł sztuki [...].
 - (4) Prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży stanowi integralną część prawa autorskiego oraz jest istotnym przywilejem autorów. Wprowadzenie takiego prawa we wszystkich państwach członkowskich służy potrzebie zapewnienia twórcom odpowiedniego i standardowego poziomu ochrony.
- [...]
- (9) Prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży jest obecnie przewidziane przez krajowe prawo większości państw członkowskich. Takie przepisy prawne, tam gdzie istnieją, wykazują pewne różnice, mianowicie w odniesieniu do dzieł objętych ich zakresem, osób uprawnionych do otrzymywania honorariów autorskich, stosowanych stawek, transakcji, z tytułu których wypłacane jest honorarium autorskie, oraz podstawy, na której są obliczane [...]. Zatem prawo to jest czynnikiem, który przyczynia się do powstawania zakłóceń konkurencji i ma także wpływ na przemieszczanie się sprzedaży we Wspólnocie.
- (10) Takie zróżnicowanie w odniesieniu do istnienia i zastosowania przez państwa członkowskie prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży ma bezpośredni negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego dzieł

sztuki, jak przewidziano w art. 14 traktatu. W takiej sytuacji art. 95 traktatu stanowi właściwą podstawę prawną.

[...]

- (13) Istniejące różnice między ustawodawstwami powinny być wyeliminowane, w przypadku gdy mają zakłócający skutek dla funkcjonowania rynku wewnętrznego, oraz należy zapobiegać powstawaniu nowych różnic o takim charakterze. Nie ma potrzeby eliminowania lub zapobiegania powstawaniu różnic, które nie powinny naruszać funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- (14) [...] Istnienie różnic między przepisami krajowymi dotyczącymi prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży powoduje zakłócenia konkurencji i przemieszczanie się sprzedaży we Wspólnocie oraz prowadzi do nierównego traktowania artystów, w zależności od miejsca sprzedaży ich dzieł [...].
- (15) W świetle skali rozbieżności między przepisami krajowymi niezbędne jest zatem przyjęcie środków harmonizacji, celem zmniejszenia różnic między ustawodawstwami państw członkowskich w dziedzinach, w których takie różnice powodują powstawanie lub utrzymywanie zakłóconych warunków konkurencji. Nie jest jednakże niezbędne harmonizowanie każdego przepisu ustawodawstw państw członkowskich dotyczących prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oraz w celu pozostawienia możliwie jak najszerszego zakresu krajowego uznania wystarczające jest ograniczenie działań harmonizacyjnych do tych przepisów krajowych, które mają najbardziej bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

[...]

- (18) Zakres prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży powinien być rozszerzony na wszystkie czynności o charakterze odsprzedaży, oprócz tych dokonywanych bezpośrednio między osobami działającymi jako osoby prywatne i bez udziału podmiotów zajmujących się zawodowo obrotem dziełami sztuki [...].

[...]

- (25) Osobą, która dokonuje płatności honorarium autorskiego, powinien być, w zasadzie, sprzedawca. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość ustanowienia odstępstw od tej zasady w odniesieniu do obowiązku zapłaty. Sprzedawcą jest osoba lub przedsiębiorstwo, w imieniu którego sprzedaż jest dokonywana”.

- 4 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie ustanawiają prawo autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego dzieła sztuki, określone jako prawo niezbywalne, którego nie można się zrzec, nawet z góry, do otrzymania honorarium autorskiego opartego na cenie sprzedaży uzyskanej z każdej odsprzedaży dzieła, następującej po pierwszym

rozporządzeniu dziełem przez autora.

2. Prawo określone w ust. 1 stosuje się do wszystkich czynności o charakterze odsprzedaży, dokonywanych przez sprzedawców, kupujących lub pośredników, osób zawodowo działających na rynku dzieł sztuki, takich [dokonywanych przez występujące w charakterze sprzedawców, kupujących lub pośredników osoby zawodowo działające na rynku dzieł sztuki, takie] jak salony sprzedaży, galerie sztuki, oraz ogólnie, każdy, kto zajmuje się handlem dziełami sztuki.

[...]

4. Honorarium autorskie jest wypłacane przez sprzedawcę. Państwa członkowskie mogą ustanowić, że jedna z osób fizycznych lub prawnych, określonych w ust. 2, inna niż sprzedawca, jest wyłącznie odpowiedzialna lub odpowiedzialna wspólnie ze sprzedawcą za wypłatę honorarium autorskiego”.

Prawo francuskie

5 Artykuł 1 dyrektywy 2001/84 został transponowany do prawa francuskiego przez loi n° 2006-961, du 1er août 2006, relative aux droits d’auteur et aux droits voisins dans la société de l’information (ustawę nr 2006-961 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym) (JORF z dnia 3 sierpnia 2006 r., s. 11529).

6 Zgodnie z art. L. 122-8 code de la propriété intellectuelle (kodeksu własności intelektualnej), zmienionym przez powyższą ustawę:

„Autorom oryginalnych dzieł sztuki [...] przysługuje prawo do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, które jest niezbywalnym prawem do udziału w przychodach z każdej sprzedaży dzieła następującej po pierwszym rozporządzeniu dziełem przez autora bądź jego następców prawnych, jeżeli w charakterze sprzedawcy, nabywcy lub pośrednika występuje w niej osoba zawodowo działająca na rynku dzieł sztuki [...].

Honorarium autorskie pokrywa sprzedawca. Odpowiedzialność za jego wypłatę ciąży na przedsiębiorcy uczestniczącym w umowie sprzedaży, a jeśli sprzedaż następuje między dwoma przedsiębiorcami, na sprzedawcy [...].”

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

7 Christie’s France, będąca francuską spółką zależną międzynarodowego przedsiębiorstwa Christie’s, jest spółką prowadzącą dobrowolną sprzedaż dzieł sztuki w drodze aukcji publicznej. W związku z tym organizuje ona regularnie sprzedaż dzieł sztuki, podczas której występuje w imieniu sprzedawców. W niektórych przypadkach sprzedaż ta prowadzi do pobrania honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży. Christie’s France zawarła w ogólnych warunkach sprzedaży sporną klauzulę, która pozwala jej pobrać na rzecz i w imieniu sprzedawcy opłatę od każdej pozycji podlegającej prawu do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, oznaczonej w jej katalogu symbolem λ, którą to opłatę Christie’s France ma następnie obowiązek przekazać podmiotowi odpowiedzialnemu za jej pobieranie lub samemu artyście.

- 8 SNA jest stowarzyszeniem, którego członkowie działają na tym samym rynku co Christie's France, a więc zdaniem tego stowarzyszenia znajdują się oni w pozycji konkurencji z Christie's France.
- 9 W odniesieniu do sprzedaży dokonanych w latach 2008 i 2009 SNA stwierdziła, że sporna klauzula nakłada na nabywcę obowiązek wypłaty wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży i że stanowi to czyn nieuczciwej konkurencji naruszający art. L. 122-8 code de la propriété intellectuelle. W konsekwencji SNA wniosła powództwo przeciwko Christie's France w celu stwierdzenia nieważności owej klauzuli.
- 10 W wyroku z dnia 20 maja 2011 r. tribunal de grande instance de Paris (sąd pierwszej instancji w Paryżu) oddalił to powództwo, uznając, że rozłożenie obciążenia płatnością honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży nie stanowi samo w sobie czynu nieuczciwej konkurencji.
- 11 SNA wniosła apelację od tego wyroku do cour d'appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu). Sąd ten uznał, po pierwsze, że wynagrodzenie z tytułu odsprzedaży było pomyślane jako rekompensata wypłacana przez sprzedawcę, który wzbogacił się poprzez sprzedaż dzieła, na rzecz autora, ponieważ pierwotne wynagrodzenie przy pierwszym zbyciu dzieła mogło być niskie w stosunku do nabytej przez to dzieło wartości w późniejszym czasie. Po drugie, zdaniem cour d'appel de Paris wszelkie umowne odstępstwa od przepisów dyrektywy 2001/84 stałyby w sprzeczności z jej celem polegającym na zapewnieniu ujednolicenia prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży. W konsekwencji cour d'appel de Paris stwierdził nieważność spornej klauzuli.
- 12 Christie's France wniosła skargę kasacyjną, utrzymując w szczególności, że dyrektywa 2001/84 stanowi bez dalszych uściśleń czy ograniczeń, że honorarium wynikające z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży jest wypłacane przez sprzedawcę, a zatem nie wyklucza ona uregulowania obowiązku zapłaty tego honorarium w sposób umowny.
- 13 W tych okolicznościach Cour de cassation (sąd kasacyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy zasadę ustanowioną w art. 1 ust. 4 [dyrektywy 2001/84], która nakłada na sprzedawcę obowiązek wypłaty honorarium autorskiego, należy interpretować w ten sposób, iż właśnie sprzedawca ponosi ostatecznie jego koszt bez możliwości odstępstwa w drodze umowy?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 14 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84 należy interpretować w ten sposób, iż przewiduje on, że sprzedawca w każdym przypadku ponosi ostatecznie koszt honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, czy też możliwe jest inne uregulowanie tej kwestii w drodze umowy.
- 15 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że celem przyjęcia dyrektywy 2001/84

jest w szczególności, jak wynika z jej motywów 3 i 4, zapewnienie, aby autorzy plastycznych lub graficznych dzieł sztuki mieli udział w sukcesie gospodarczym swojego dzieła (zob. podobnie wyrok Fundaci3n Gala-Salvador Dal3 i VEGAP, C-518/08, EU:C:2010:191, pkt 27).

- 16 Ponadto dyrektywa 2001/84, jak wynika z jej motyw3w 13 i 14, ma na celu wyeliminowanie istniej3cych mi3dzy ustawodawstwami r33nic, kt3re prowadz3 w szczególnořci do nier3wnego traktowania artyst3w, w zale33nořci od miejsca sprzeda3y ich dzieł.
- 17 W celu zapewnienia realizacji wspomnianych cel3w państwa członkowskie powinny na mocy art. 1 ust. 1 tej dyrektywy ustan3wić prawo autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzeda3y okreřlone jako prawo niezbywalne, kt3re nie mo3e być przedmiotem wczeřniejszego zrzeczenia si3 i kt3re zmierza do zapewnienia autorom okreřlonego poziomu wynagrodzenia w formie nale33nořci stan3wi3cej procentowy udział w cenie uzyskanej z ka3dej odsprzeda3y ich dzieł.
- 18 W tej kwestii nale33y zauwa33yć, że poniewa3 dyrektywa 2001/84 wymaga od państw członkowskich ustan3wienia honorarium wynikaj3cego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzeda3y, to państwa te nale33y traktować jako odpowiedzialne za to, aby honorarium to było rzeczywiřcie pobierane, tak żeby nie pozbawić stosownych przepis3w tej dyrektywy skutecznořci (zob. analogicznie wyrok Stichting de Thuiscope, C-462/09, EU:C:2011:397, pkt 34).
- 19 Ta odpowiedzialnořć państw członkowskich oznacza równie3, że to one same mog3 okreřlić – w ramach przewidzianych przez dyrektyw3 2001/84 – osob3 zobowi3zan3 do uiszczenia wspomnianego honorarium na rzecz autora.
- 20 Z motywu 4 wspomnianej dyrektywy wynika bowiem, że niezb3dne jest zapewnienie tw3rc3m odpowiedniego i jednolitego poziomu ochrony. Ot33ż zapewnienie takiego poziomu ochrony zakł3da wlařnie, że osoba zobowi3zana do zapłaty wynagrodzenia z tytułu odsprzeda3y powinna być wskazana przez same państwa członkowskie w ich ustawodawstwie.
- 21 W tym wzgl3dzie art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84 w zwi3zku z jej motywem 25 stanowi, że osob3 zobowi3zan3 do zapłaty wynagrodzenia z tytułu odsprzeda3y jest co do zasady sprzedawca.
- 22 Rozwi3zanie to daje si3 ponadto łatwo wytłumaczyć z uwagi na to, że w ramach czynnořci odsprzeda3y to zazwyczaj sprzedawca otrzymuje w wyniku przeprowadzenia transakcji cen3 zakupu.
- 23 Niemniej, jak wynika równie3 z art. 1 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2001/84 w zwi3zku z jej motywem 25, państwa członkowskie mog3 odst3pić od zasady, wedł3g kt3rej osob3 zobowi3zan3 do zapłaty jest sprzedawca; s3 one jednak ograniczone w wyborze innej osoby, kt3ra sama b3dź wsp3lnie ze sprzedawc3 przejmie odpowiedzialnořć osoby zobowi3zanej do zapłaty honorarium autorskiego.
- 24 W tym wzgl3dzie art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84 przewiduje, że w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje si3 ustan3wić jako osob3 zobowi3zan3 do zapłaty

osobę inną niż sprzedawca, należy tę osobę wybrać spośród określonych w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy osób zawodowo działających na rynku dzieł sztuki, które to osoby występują w czynnościach o charakterze odsprzedaży objętych zakresem zastosowania dyrektywy 2001/84 jako sprzedawcy, kupujący lub pośrednicy.

- 25 W drugiej kolejności, mimo że niektóre wersje językowe art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84, takie jak wersje w językach: hiszpańskim, francuskim, włoskim czy portugalskim, mogą być rozumiane jako dokonujące rozróżnienia pomiędzy z jednej strony osobą zobowiązaną do zapłaty honorarium autorowi a z drugiej strony osobą, która ostatecznie powinna ten koszt ponieść, należy zauważyć, iż w innych wersjach językowych tegoż przepisu, takich jak wersje w językach: duńskim, niemieckim, angielskim, rumuńskim czy szwedzkim, takie rozróżnienie nie występuje.
- 26 Tymczasem konieczność jednolitej wykładni przepisu prawa Unii wymaga, aby – w przypadku rozbieżności pomiędzy jego odrębnymi wersjami językowymi – dany przepis był interpretowany w zależności od kontekstu i celu uregulowania, którego jest częścią (zob. podobnie wyroki: DR i TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, pkt 45; a także Bark, C-89/12, EU:C:2013:276, pkt 40).
- 27 W odniesieniu do kontekstu, w którym umiejscowiony jest art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84, należy zauważyć, iż z motywów 9, 10 i 25 tej dyrektywy wynika, że chociaż uściśla ona pewne elementy odnoszące się do dzieł, osób uprawnionych do otrzymywania honorarium autorskiego, stosowanej stawki, transakcji, z tytułu których wypłacane jest honorarium autorskie, i podstawy, na której jest ono obliczane, a także elementy odnoszące się do osoby zobowiązanej do zapłaty tego honorarium, to nie wypowiada się ona jednak w przedmiocie tożsamości osoby, która ostatecznie powinna ponieść koszt należnego autorowi honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży.
- 28 W celu dokonania wykładni braku uregulowania tej kwestii należy odnieść się do celów przyświecających dyrektywie 2001/84. W tym względzie dyrektywa ta zmierza w szczególności do wyeliminowania zakłóceń konkurencji na rynku dzieł sztuki, przy czym cel ten zawiera się w granicach określonych w motywach 13 i 15 tej dyrektywy.
- 29 W szczególności, jak wynika ze wspomnianych motywów, nie ma potrzeby usuwania istniejących między ustawodawstwami krajowymi różnic, które nie naruszają funkcjonowania rynku wewnętrznego, a w celu pozostawienia możliwie szerokiego zakresu krajowego uznania wystarczy ograniczyć działania harmonizacyjne do tych przepisów krajowych, które mają najbardziej bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego (zob. podobnie wyrok Fundación Gala-Salvador Dalí i VEGAP, EU:C:2010:191, pkt 27, 31).
- 30 O ile zaś realizacja wspomnianego ograniczonego w ten sposób celu wymaga, by wskazano osobę zobowiązaną do zapłaty na rzecz autora honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, a także zasady odnoszące się do ustalenia kwoty tego honorarium, o tyle nie dotyczy to kwestii określenia, kto ostatecznie będzie ponosił jego koszt.
- 31 Oczywiście nie można z góry wykluczyć, że ten ostatni element może wywierać pewien zakłócający wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego, jednak taki wpływ

na rynek wewnętrzny ma w każdym wypadku jedynie charakter pośredni, ponieważ jest on wywołany przez umowne uzgodnienia dokonywane niezależnie od uiszczenia honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, za które osoba zobowiązana do zapłaty pozostaje odpowiedzialna.

- 32 W konsekwencji, w przypadku gdy państwo członkowskie przyjmuje uregulowanie, które stanowi, że sprzedawca lub uczestnicząca w transakcji osoba zawodowo działająca na rynku dzieł sztuki jest osobą zobowiązaną do zapłaty honorarium autorskiego, dyrektywa 2001/84 nie stoi na przeszkodzie temu, żeby osoby te uzgodniły podczas transakcji odsprzedaży ze wszystkimi pozostałymi osobami, w tym z kupującym, że ten ostatni ostatecznie poniesie koszt należnego autorowi honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, przy założeniu, iż takie umowne uzgodnienie w żaden sposób nie wpływa na obowiązki i odpowiedzialność, które spoczywają na osobie zobowiązanej do zapłaty honorarium autorowi.
- 33 W świetle całości powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy udzielić odpowiedzi, iż art. 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by osoba zobowiązana do zapłaty honorarium autorskiego wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, wskazana jako taka przez przepisy krajowe, niezależnie od tego, czy jest to sprzedawca, czy uczestnicząca w transakcji osoba zawodowo działająca na rynku dzieł sztuki, mogła uzgodnić z pozostałymi osobami, w tym z kupującym, że ten ostatni ostatecznie poniesie, w całości lub części, koszt honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, pod warunkiem że takie umowne uzgodnienie w żaden sposób nie wpływa na obowiązki i odpowiedzialność, które spoczywają na osobie zobowiązanej do zapłaty honorarium autorowi.

W przedmiocie kosztów

- 34 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 4 dyrektywy 2001/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie prawa autora do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży oryginalnego egzemplarza dzieła sztuki należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by osoba zobowiązana do zapłaty honorarium autorskiego wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, wskazana jako taka przez przepisy krajowe, niezależnie od tego, czy jest to sprzedawca, czy uczestnicząca w transakcji osoba zawodowo działająca na rynku dzieł sztuki, mogła uzgodnić z pozostałymi osobami, w tym z kupującym, że ten ostatni ostatecznie poniesie, w całości lub części, koszt honorarium wynikającego z prawa do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży, pod warunkiem że takie umowne uzgodnienie w żaden sposób nie wpływa na obowiązki i odpowiedzialność, które spoczywają na osobie zobowiązanej do zapłaty honorarium autorowi.

Podpisy

* Język postępowania: francuski.

© Unia Europejska , <http://eur-lex.europa.eu/>